

Lauri Kopperi Oulankajoella 1970.

Suruvaipan viesti

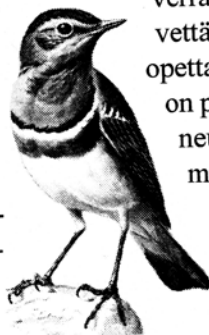
Lappi, odotusten luvattu maa. Kauan oli tehnyt mieleni matkustaa sinne ja tutustua sen luontoon, kasveihin, lintuihin – ja sopuleihin, tietty. Katsella porolaumojen vaeltelua tuntureitten rinteillä. Susia, karhujakin voisi kenties nähdä. Tai ainakin niiden jätöksiä ja aikaansaannoksia. Vaellus siellä oli vain siirtynyt, siirtynyt. Mutta olin päättänyt toteuttaa aikomukseni. En lähtisi yksin, vaan siellä usein olleen pienen porukan mukana.

Junamatka oli pitkä ja vasta illalla nousimme bussiin Rovaniemellä. Karigasniemen tiellä olimme monen tunnin ajon jälkeen. Tauko oli pidetty Kaunispäällä ja nähty siellä Lapin kasveja, kuten sielikkö ja uuvana. Matka vielä jatkui Muotkan Ruoktun suuntaan. Ei sinne saakka kuitenkaan, sillä kymmenisen kilometriä etelämpänä jäimme autosta pois hieman ennen puoltayötä erään tienvarressa olevan harjumaisen kumpareen kohdalla. Joku oli tullut omalla autollaan ja ajanut sen leveän, matalan ja kuivuneen ojan yli harvaan metsikköön. Oli siellä toinenkin auto hieman etäämmällä. Ei rosvoja pelätä, ei.

Siitä alkoi vähitellen vaellus. Ei ole kiirettä, kelloihin ei katsota. On oppaita, jotka jo Rovaniemellä lähdetäessä neuvovat panemaan kellot pois, koska niitä ei tunturimaastossa tarvita.

Matalakasvuiset koivut ovat täällä kuin omenapuut tarhassa, samanlaisin välimatkoin ja samankorkuisina. Tulee ihmeellinen tuntu, kun vaelluksemme alkaa. Aivan kuin olisin paratiisissa. Olen odottavalla mielellä, en etsi mitään, pysytelen vain avomielisenä ja tarkkaavaisena. Kävely on helppoa, ei ole sivulle sojottavia puitten oksia. On miltei harras olo, kun vaellamme kohti Suopajarveä ja sen tuntumassa olevaa autiotupaa, jossa on tarkoitus viipyä muutamia päiviä.

Paikoin on soita tuntureiden välissä. Niiden poikki toisinaan kuljemme, jopa kahlaamme. Ja eikös vain yllättäen uppoa saappaat jossain sen verran syvään, että varret hörppäävät vettä. Ei sitä haitaksi koeta, kyllä Lappi opettaa. Verkkainen vaellus, valoisa yö, on paljon katseltavaa ja tunnelmaan paneutumista. Porojakin näkyy etäämmällä pari kertaa.

Vasta aamuviideltä olemme perillä, sillä sielua ei ole jätetty jälkeen. Asetumme tupaan. Minulla on teltta, pystytän sen lähimetsikköön ja asetun nukkumaan. Herään kuitenkin aika pian. Nousen ylös ja tullen teltasta kapealle polulle, joka kulkee rantaan.

Kaikki muut nukkuvat vielä. Mutta linnunlaulu kuuluu. Se on sinirinta, joka laulaa rannan lähellä. En näe sitä. Iloinen liverrys vain kuuluu. Mutta sitten hyppii rannalta päin polulla pieni lintu, joka tulee suoraan minua kohti. Sillähän on punainen rinta. Voisiko se olla punarinta? Pensaikosta kuuluva laulu on kuitenkin sinirinnan, sen tunnistan varmasti. Lintu tulee lähemmäksi ja menee aivan jalkojeni vierestä kohti autiotupaa. Hetken se siellä hypähtelee ja lähtee sitten takaisin polkua alas-päin. Levitän haarani leveämmälle ja eikös vain tuo pieni lintu hypikin jalkojeni välistä ja hetken kuluttua katoa polun mutkasta sinne mistä tulikin. Koko ajan olen pysynyt paikallani, vain kääntynyt mökille päin linnun mentyä ohitseni. Nyt katselen rannan suuntaan.

Tunturien linnut eivät juuri pelkää. Ilmeisesti ne eivät koe ihmistä uhkaksi. Kerran erään autiotuvan lähellä parinkymmenen metrin päässä oli matalassa pensaikossa kolme lintua. Ne eivät olleet kuukkeleita, jotka usein tulevat telttailijoita uteliaina katsomaan. Ihmettelin, kun ne eivät lähteneet lentoon. Ovatkohan sairaita, vammaisia? Lähden kävelemään niiden luo hitaasti ja tunnistin ne. Taviokuurnia! Vasta sitten, kun olin parin kolmen metrin päässä niistä, ne pyrähtivät lentoon.

Vuosia myöhemmin luen lehdestä kuvauksen sinirinnasta ja sen elämästä. Siinä kerrotaan, että sinirinnan poikaset lähtevät pesästä ennen kuin ne ovat lentokykkyisiä. Niiden rinta ei vielä silloin ole sininen, vaan punainen. Niin selvisi se, mikä lintu minua autiotuvan polulla tervehti.

Järven toisella puolella, kilometrien päässä, on suuri ja tunnettu tunturi. Se on Koarvikods. Sinne ei kuitenkaan kukaan halua nyt lähteä. Se on jyrkkäreunainen ja kiipeily sinne on kuulemma rankkaa, vaarallistakin. Liikumme vain lähiympäristössä, ihastelemme ympäröivää luontoa, poimimme lakkoja ja saunomme rannalla. Ihanalta tuntuu sauna ja uinti Lapin erämaassa.

Paluumatka odottaa. Menemme eri reittiä, poipolkua aluksi, mutta sen kadottua jatkamme kompassin avulla eteenpäin pitkin tunturin rinnettä. Apunamme epätarkka vanha kartta, johon ei ole merkitty kaikkia lampia eikä muitakaan maastokohteita, suunnistamme sitten tunturin yli Peldojokivarteen. Tulemme kohtaan, josta joki alkaa samannimisestä järvestä. Jokivarren polkua kuljemme muutamia puroja ylittäen kohti maantietä

ja sen varressa olevaa majoituspaikkaa, Muotkan Ruoktua. Sieltä kävelemme tauon jälkeen autoillemme tunturikoivikoiden siimekseen. Toteamme, että nelipyöräiset ovat saaneet olla rauhassa, ehjinä ja naarmuttomina. Alkaa kotimatka kiirettä pitämättä.

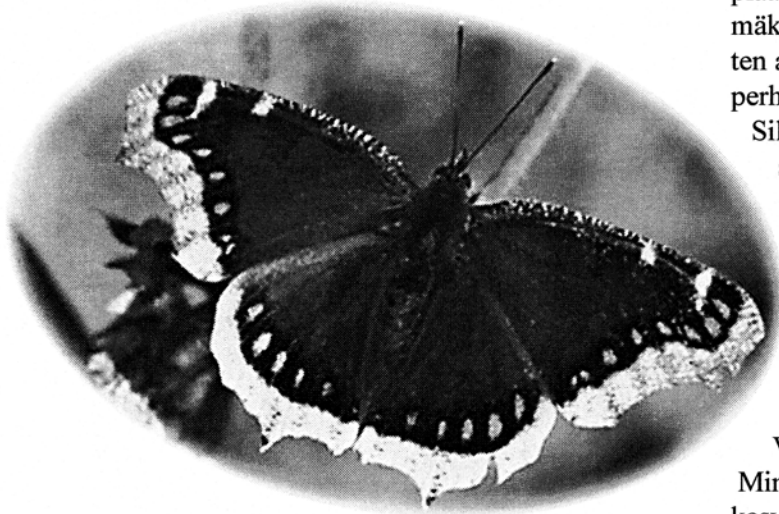

Mieleisin oleskelupaikkani on kesämökki, jonka lähellä ei ole muuta asutusta. Kapea järvenlahden pohjukka, rakennus vain parikymmentä metriä rannasta. Usein on vedenpinta tyyni, pajukko ja ympäröivät rinteet estävät tuulten vaikutuksen.

Järven nimi on Autiojärvi. Tiedän kuitenkin, että sen rannoilla on ollut ainakin pari sataa vuotta maalaistaloja viljelyksineen. Maa on viljavaa, lepikkoa on peltojen laitamilla ja muuallakin, ne takaavat hyvän maalaadun, kasvulle suotuisan. Järveen tulee mutkittileva toista kilometriä pitkä kapea joki Kalliojärvestä, jonka rannoilla on korkeita louhikkoisia kallioita luolineen, muinaisten ihmisten suojapaikkoja kaiketi. Joki levenee vähitellen lammeksi, kahdeksikin, joista toisen rantapensaikoissa on joutsenten pesä ollut vuosikautia. Se on aika korkea ja näkyy kauas sielläpäin liikkujille. Poikasten kera joutsenet heinäkuussa alkavat uida lammilla ja tulevat järvellekin, myös rehevään ja kaislikkoiseen mökkirantaan. Eivätkä juuri ihmisiä pelkää, hitaasti vain alkavat vastarannan puolelle siirtyä ja siitä kohti järvenselkää, jos joku tulee ja lähestyy.

Kerran näin unen, jossa olen mökille päin menevän soratien yllä vajaan kymmenen metrin korkeudella lentämässä joutsenen kyydissä sitä kyljistä kiinni pitäen. Herättyäni tajusin, että olen matkalla minulle rakkaimpaan paikkaan. Joutsenhan on sielunelämän vertauskuva, rumakin ankanpoikanen muuttuu joutseneksi tarinan mukaan. Unien selityskirja tosin vihjaa, että Tuonelan lintu houkuttelee ihmisen pois todellisuudesta ja uhkana on liian henkistymisen vaara.

Eräänä päivänä kuljen mietteissäni kohti mökkiä. Aivan kuin odottaisin kokevani jotain siellä, niin se tuntuu vetävän puoleensa. Pellon poikki vie pari metriä leveä polku. Mieleeni juolahtaa, että ehkä siinä jo kukkivat pienet kauniit silmä-

ruohon kukat, joita joka kesä aina odotan. Niitä on vain muutaman neliön alalla. Karjan kadottua maalaismaisemista ovat monet kauniit kukatkin hävinneet. Ei kasva enää ruiskaunokki, ei mesimarja, ei kissankäpälä eikä nuottaruoho läheisen niemenkärjen rantavedessä. Vaan jospa eläisi vielä tuo kymmensenttinen ilontuoja, jollainen se on ollut kouluajoistani lähtien. Silloin luokkatoverini eteläsuomalaisella paikkakunnalla kulkiessamme metsäaukiolla osoitti niitä ja sanoi niiden sinisiä kukkia tavattoman kauniiksi. Tulen tuolle kohdalle. Ja ovathan ne siinä, kukkivatkin parhaillaan. Helpotun ja riemullinen olotila johdattelee minut eteenpäin.

Menen hitaasti istumaan rantakivelle, jossa nyt on hiljaista ja varjoisaa. Järvi on tyyni. Mieleeni tulee, kuinka lapsena soudin järvelle, asetuin makuulle veneen pohjalle, katselin pilvien kulkua ja niiden muotojen muuttumista, kuuntelin lintujen laulua. Vene sai ajelehtia vähäisessä tuulessa. Aika unohtui.

Nyt katselen suomenlumpeita, joita kasvaa vain muutamia tässä lahdekkeessa, aikaisemmin oli enemmän. Kun olen rantakaislikkoa niittänyt, olen niiden lähellä ollut varovainen, viikatteella en ole niiden luona huiskanut. Harvinaisiksi ovat nekin käyneet, koska veden laatu on huonontunut vuosikymmenien aikana. Lannotteita tulee ojia myöten maalaistalojen pelloilta. Rannan tunteesta hävisi maariankämmeikä jo vuosia sitten.

Havahdun mietteistäni vähäiseen liikkeeseen oikealla puolellani. Perhonen, isokokoinen, lente-

lee pajujen lomassa. Suruvaippa! Se tulee minua kohti, laskeutuu hetkeksi maahan, leyhyttelee siipään, mutta kohoaa jälleen tullen hieman lähemmäksi. Muutaman kerran se tekee niin ja onkin sitten aivan käteni ulottuvilla. Hitaasti ujutun kättäni perhosta kohti parinkymmenen sentin päähän siitä.

Silloin suruvaippa lennähtääkin käteni selkämykselle ja jää siihen. Ilmeisesti siinä on miellyttävän lämmin, liekö tuoksuakin. Eikä aio pois lähteä. Silloin tällöin vain kevyesti siipiänsä hieman kohottaa. Jospa sillä on jokin sanoma minulle, sitäkö odotan, siksiköhän rantakivelle ohjauduinkin pellon ja metsikön poikki monen sadan metrin päästä talolta. Etsikää, niin te löydätte. Ehkei olekaan niin.

Voi löytää silloinkin, kun lopettaa etsimisen. Minulle tulee tavattoman hyvä olo, hymy leviää kasvoilleni. Onnellinen olo vailla mitään odotuksia. Tässä me kahden, perhonen ja minä .. Viriää pyhyiden tunne. Ihmisestäkin voi tulla Ihminen vain toisen rinnalla. Varmaankin perhonen kädellä saattaa vaikuttaa samoin. Suruvaippa tuottaa iloa ja nyt oivallan sen sanoman. Se on Rakkaus. Se voi kohdistua kaikkeen elolliseen, kasveihinkin. Hyvänä tahtona, hymynä se voi levitä kaikkialle.

Vähäinen tuulenvire tuntuu ohimoillani. Lähellä mäntyjen ja kanervien tuntumassa vanamot nyökyttelevät kevyesti ja hyväksyvästi valkeita kukkaspäitään. Niitä sanotaan toivon ja orastavan rakkauden kukiksi. Jumala on Kauneus ja Rakkaus, sen ovat luonnonläheiset viisaat oivaltaneet intuitiivisesti jo vuosituhansia sitten.

Lauri Kopperi

(Keskihaaraa, Terijoen Anna Antintyttären pojanpoika)

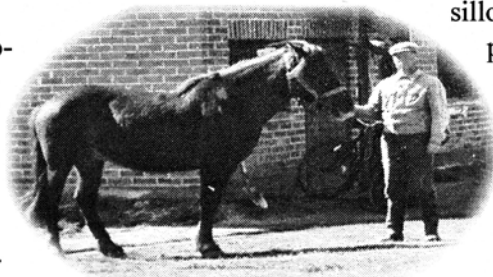
Nuoruusmuistelmia kotieläimistä 1940-luvulla

Kivennavalta mukana tuli kolme lehmää, Leikki, Ilona ja Raita. Kun asuttiin vieraisissa nurkissa, pidettiin eläinten lukumäärä minimissään.. Hevosia oli kaksi nuorta Hilma-tamman jälkeläistä, Peku ja Höpö. Hilma oli myös kilpahevonen. Isä kävi nuorena (30-luvulla) ajamassa kilpaa hevosella aina Viipurissa asti. Hilma myytiin sittemmin 1945 Hollolassa asuttaessa Juvalla Piikkilän kartanoon hyvään hoitoon elämänsä viimeisiksi vuosiksi. (Kartanon herra lienee ollut innokas hevostmies.)

Hollolassa syntyneestä Höpö-hevosesta tehtiin ruuna ja siitä tulikin taloon hyvä työhevonen.

Sitten Peku – tästä hevosesta piisaa tarinaa vaikka muillekin jakaa. Evakomatalla 1944 Peku-varsa kulki narun päässä emän vetämien kärryjen perässä. Maantie oli täynnä sotakalustoa, sotilaita ja evakkokuormia. Ja kuinkas sitten kävikään Peku-varsan! Kun oikein tykit jylsivät ja kranaatit vihelsivät, varsa pelästyi, pääsi irti ja karkasi suunnaten kohti Pietaria. Nyt toivo varasasta katosi, kukaties iäkseen. Me lapset ja naiset pääsimme sotilasauton lavalle ja sotaa pakoon. Lehmät ja hevoset saapuivat Esteri-tädin saattamina. (Nyt 50 vuotta myöhemmin olemme saaneet kuulla, että sotilas, joka opasti meidät autoon, oli Johannes Virolainen!)

Sitten kun asuimme jo Hollolassa Eskolan -talossa, joku tiesi kertoa, että Iittalassa oli paikka, josta sai käydä tunnistamassa rintamalta keräytyistä eläimistä omaansa. Ensin oli annettava selkeät tuntomerkit virkavallalle ja ihme kyllä, useimmat löysivät omansa kadonneiden joukosta. Sieltä löytyi meidänkin Peku!

Myöhemmin kotona hevosella oli ongelmia. Oli talvi ja Eino-setä alkoi opettaa sitä vetämään rekeä. Varsa oli sodan melskeessä saanut pelon kaikkea meteliä kohtaan. Sillä oli tapana ampaista liikkeelle niin, ettei kuski kerinnyt varustautua lähtöön.

Eräs tapahtuma jäi mieleeni Eskolassa asuessamme. Olin silloin 12-vuotias ja oli vesipula, joten haimme Eino-sedän kanssa säiliöön navettaan vettä kaukana pellolla olevasta kirkasvetisestä isosta ojasta. Reessä oli 6–7 vesitonkkaa, joilla vettä rahdattiin navetalle. Eikä siinä muuta tarvittu, kun joku paukahti tai helähti vähänkin,

silloin Peku lähti ja kovaa! Ensin tietä pitkin niin kauan kun sitä piisasi.

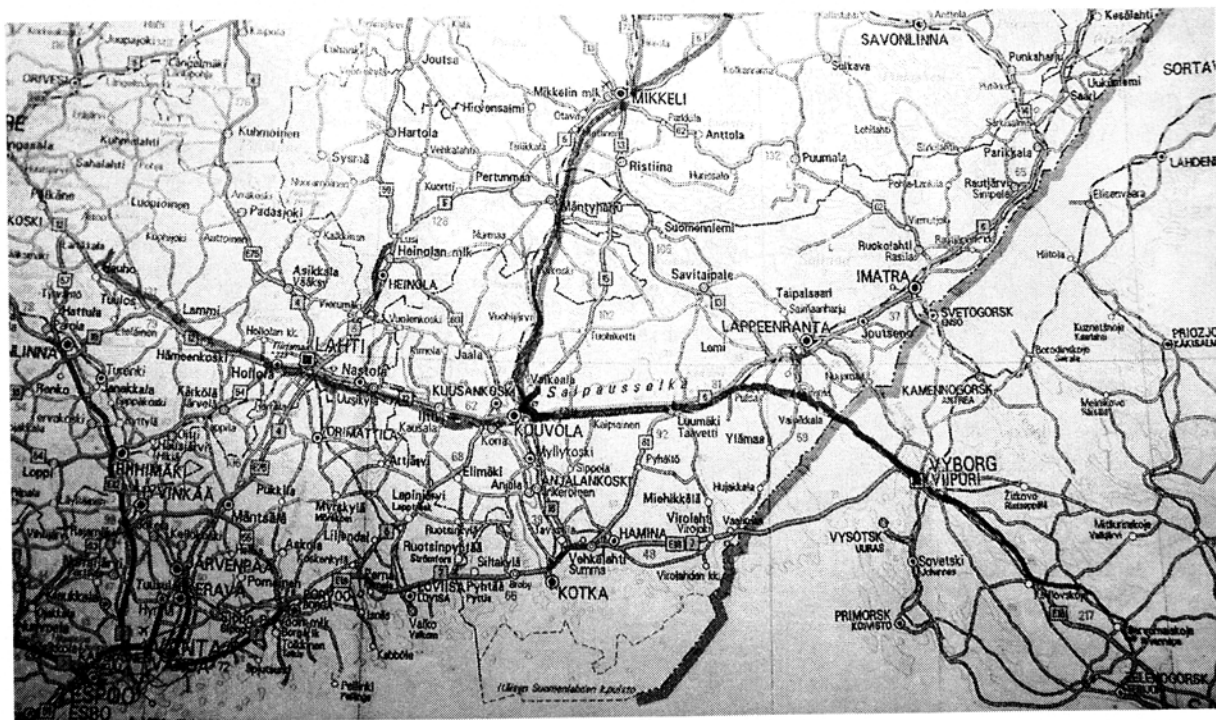
Eino-setä veti ohjaksista selkäkenossa minkä jaksoi ja minä takaperin istuen pitelin pohjapuista kiinni. Yhtään tonkkaa ei ollut enää reessä, kaikki olivat pitkin tien vartta. Sitten tuli tienhaara, josta hevonen suuntasi

Kukonkoivuun, mutta siitä mutkasta setä sai ohjattua hevosen suoraan metsään ja sitten mentiin niin, että viidakko rytisi! Lopulta reki juuttui kiinni kahden kuusen väliin ja meno loppui siihen. Sitten vain rauhoiteltiin hevosta taputtelemalla ja silittelemällä. Vielä Hauhollakin se välillä säikkyy, teppasi hetken ja mietti, että lähtisikö, mutta malttoi sitten mielensä. Pekusta tulikin vielä kova tukkikuorman vetäjä. Hevonen myytiin Eräjärvelle muutaman vuoden kuluttua.

Osa poikkeusolojen asioista ja tapahtumista syöpyi nuoren lapsen mieleen. Myös vanhempien ihmisten kertomuksia erilaisista tapahtumista kuunneltiin moneen kertaan.

Tapio Paavolainen T 128

TOINEN LÄHTÖ POLVISELÄLTÄ

LAURI PAAVOLAISEN PERHE LÄHTEE TOISELLE EVAKKOMATKALLEEN KIVENNAVAN POLVISELÄLTÄ 10.6.1944

MATKAREITTI 10.6.1944–23.12.1946

1. Polviselkä Kivennapa
2. Pamppala Kivennapa
3. Äyräpää
4. Viipuri
5. Simola
6. Kouvola
7. Mikkeli
8. Juva
9. Kalvitsa
10. Mikkeli
11. Kouvola
12. Lahti
13. Hollola
14. Hauho

Ainakin viikon ajan oli etulinjasta kuulunut tavallista voimakkaampaa tykkien jylinää. Viuhollisen raskaat pommikoneet lensivät ylitsemme suuntana Viipuri ja muu Suomi. Niitä saattoi olla lentueessa toista sataa. Viikonlopun lähestyessä tahti vain tiivistyi. Perjantaina pommeja tipahteli Kirkonkylän keskusta. Onneksi ne eivät osuneet sinne, minne ne oli tarkoitettu. Lauantaiamuna oli kohteena meidän kylämme. Tarkoituksena oli luultavasti tuhota ATP, eli ampumatarviketäydennyspaikka, joka sijaitsi noin puolen kilometrin päässä. Jos tähän ammusvarastoon olisi osunut, seuraukset olisivat olleet tuhoisat. Pommi putosi meidän kellarimäkeen, joka sijaitsi kauempana kodista hiekkaharjussa. Sieltä kohosi korkeuksiin valtava sienimäinen hiekkapatsas. Kotona lensivät ikkunat auki ilmanpaineen vaikutuksesta ja hiekkaa rapisi joka paikkaan.

Tämän ”tervehdyksen” jälkeen oli pakko uskoa, että taitaa olla toinen evakkoonlähtö edessä. Naapurin vanhan isännänkin oli se uskottava. Hän suuttui aina, jos joku uskalsi lausua moisen epäilyn. Kukapa sitä vapaaehtoisesti olisi toiselle mierontielle halunnut lähteä, kun ensimmäinenkin oli vielä karvaassa muistossa. Oli jo saatu elämä

omassa kodissa hyvään alkuun. Oman kylän tutut ihmiset olivat ympärillä. Esteri-täti ja äiti olivat saaneet lauantailleipomuksensa valmiiksi, kun tuli viesti, että piti ruveta pakkaamaan. Laatikoihin tuli naulata selvät nimilaput. Sitten sotilaat hakisivat ne ja kuljettaisivat lähimmille rautatieasemille.

"JA TAAS MYÖ?"

Muistan ikäni, miltä tuntui tyhjentää vaatekomeeroista siistejä liinavaatepinoja laatikoihin. Se oli vaikeaa. Yli vuoden olimme ehtineet nauttia vastaremontoidusta kodistamme. Riemulla olimme paperoineet hyllyt käyttöön. Nyt ne piti tyhjentää. Se oli shokki! Muistan jupisseeni itku kurkussa: "Ja taas myö? Tätä en ymmärrä millään". Silti ei tullut mieleenkään, että oltaisi sinne suosiolla jääty. Eräs viisas eteläsuomalainen oli tokaissut evakkoemännälle: "Mitäs jätitte kotinne! En minä vaan jättäisi kotiani!" Ei se meiltäkään helposti käynyt, mutta hiellä ja vaivalla selvisimme siitä.

Johonkin aikaan iltapäivällä pihallemme juoksi 5-6 sotilasta. He olivat aivan vauhkoja, ei lakkeja, ei vyötä ja puseron napit auki. He puhuivat ruotsia, joku osasi suomeakin. Esteri-täti ja äiti toivat heille ämpärillisen kirnupiimää ja vastaleivottuja piirakoita. He söivät kaiken. Kiitokset tulivat varmaan sydäimestä! Sitten joku heistä kehotti meitä heti lähtemään. Hän sanoi, että linjat ovat murtuneet ja ryssä tulee muutaman kilometrin päässä! He häipyivät saman tien ja me olimme hämmästyneitä. Samassa tuli Haitamäkeä ylös isän serkku Jonni Kukkonen pyörineen. Hänelle oli juolahtanut mieleen, että ovatkohan ahtiaismäkeläiset jo lähteneet. Eipä oltu! Hänkin sanoi, että olisi korkea aika. Tosin se ryssä ei ihan niin lähellä ollut kuin ruotsalaiset olivat sanoneet.

Noin klo 17 jälkeen isä vei äidin ja meidät lapset Sopolan oikopolkua myöten isolle maantielle. Siellä hän pysäytti ensimmäisen sotilaskuorma-auton ja pyysi viemään meidät vaikka *Pamppalan* kylään, n. 20 km päähän. Hän itse palasi takaisin kotiin. Sieltä hänen piti toimittaa muut ihmiset turvaan samalla systeemillä. Sekin onnistui. Esteri-täti ja työmiehemme Timo, joka oli Kontupohjasta ja sotavanki, veivät hevosen ja lehmät Kaukilan asemalle.

PYSÄHDYS PAMPPALASSA

Me olimme sillä aikaa päässeet Pamppalaan. Äiti sai meidät eräeseen tienpuoleessa olevaan taloon, jossa hän muonitti meidät. Hänelle juolahti mieleen, ettei isä tiedä, mitä tavaroita missäkin laatikossa on. Hän kysyi minulta, uskaltaisinko odottaa toisten lasten kanssa siinä talossa, jos hän käväisisi vielä kotona. Kieltämättä minua jännitti, mutta lupasin ja sanoin: "Etkä sitten ole kauaa!" Äiti selitti asiansa vielä talon väelle. Sitten hän meni tien varteen peukalokyytiä odottamaan. Koko ajanhan tiellä kulki etulinjaan ammus- ja sairausautoja. Sellaisella äiti pääsi nopeasti Polviselälle takaisin. Isä tuli tiellä vastaan eikä ollut ollenkaan tyytyväinen äidin tempauksesta. Molemmat menivät yhdessä takaisin kotipihalle. Siellä äiti neuvoi isälle, mit-

kä laatikot ainakin pitää latio sotalasautoihin, jos kaikki eivät mahdu. Onnistuihan sekin.

Minä olin siellä Pamppalan kylässä lapsenvahtina hiukan peloisani. Olihan sota ja voi tapahtua mitä tahansa! Olin 13-vuotias, Tapio 11 v., Mirja 8 v. ja Leena ei vielä kolmeakaan. Tapiosta ja Mirjasta ei ollut huolta. He olivat oikaisseet tuvan penkille

ja vetelivät sikeitä unia kaikessa rauhassa. Leena oli kuumeinen ja nukkui ensin, mutta sitten heräsi ja alkoi kiertää itkua. Lähdin hänen kanssaan ulos kävelemään, etteivät toiset heräisi. Oli kesäkuun alku ja valoisa. Etulinjasta ei kuulunut tykkien jyllinää, eikä lentokoneitakaan näkynyt. Lopulta sain Leenan rauhoittumaan ja vein hänet takaisin tuvan penkille. Hänkin nukahti hetkeksi. Kello raksutti puolta yötä, eikä äitiä kuulunut. Kuulin jonkun talonväestä supisevan: "Mihi myö oikee noihe lapsii kans jouvutaa? Meinhä pittää kohta itsekkii lähtee, enneko rupijaa etulinjas taas rytisemmää." Kello oli kaksi, kun kuulin auton jarrujen kirskuvan portilla. Äiti juoksi tupaan ja sanoi: "Nyt ylös äkkiä ja autoo!" Leena pääsi äidin syliin ja rauhoittui. Tapio heräsi helposti, mutta Mirja nukkui syvässä unessa! Mahdoton aika herätä lapsiparalle. Me nostimme hänet seisomaan, mutta hän vain nukkui. Ravistelimme häntä, mutta mikään ei auttanut. Sanoin hänelle: "Ethä sie vissiikää taho tänne

ryssii kans jäähä?” Silloin Mirjan silmät räpähtivät selälleen! Eihän sitä kukaan pesunkestävä karjalainen tahdo. Saimme hänet ja muutkin auton lavalle. Siellä Mirja jatkoi nukkumista, vaikka tie oli kuoppainen. Tämä auto vei meidät *Äyräpään rautatieasemalle* jatkaen sitten matkaansa omille teilleen.

YÖ LATTIALLA ÄYRÄPÄÄSSÄ

Äiti kysyi asemapäälliköltä paikkaa, missä voisimme lopun yötä odottaa junaa. Hän vei meidät omaan olohuoneeseensa, joka oli aivan tyhjä. Hänen perheensä oli jo ajoissa lähtenyt evakkoon. Oikaisimme tyytyväisinä paljaalle lattialle. Unta ei tarvinnut maanitella, sillä olimme kaikki kuolemanväsyneitä. Olimme sen verran kaukana etulinjasta, että rintaman äänet kuuluivat vaimeina. Ne eivät tunkeutuneet uneemme. Pommilaivueitakaan ei kuulunut.

Anni-mummo ja naapurin emäntä liittyivät mukaanme *Äyräpään* asemalla. Isä oli saanut toimitetuksi kaikki kotoa pois sodan jaloista. Lehmämme Ilona, Leikki ja Raita, sekä hevosemme Hilma olivat taivaltamassa kohti *Kaukilan* asemaa.

Sunnuntaiaamuna 11.6. heräsimme hyvissä ajoin, ettemme suinkaan myöhästyisi junasta. Emme vain tahtoneet saada takkejamme irti lattias-ta! Ne olivat tarttuneet lujasti kiinni korvikelamaa-lilla maalattuun lattiaan. Aikamme kiskottuamme ne irtosivat. Olimme nyt punertavia koko joukko!

Asemapäällikkö oli oikeassa, koska evakko-junien aikataulut olivat venyvä käsite. Tulihan se juna lopulta. Asemalaituri oli täynnä evakoita, mutta kaikki sentään saatiin hyvin järjestelemäl-lä mahtumaan vaunuihin nyssyköineen. Juna lähti viipymättä kohti *Viipuria*. Oli syytä päästä yhä kauemmaksi etulinjoista. Taistelut olivat siellä jo täydessä käynnissä. Kotikylämme *Polviselkä* olikin viholliselle luultua kovempi paikka. Siellä syntyi ensimmäinen viivytystaistelu ennen *Siiranmäkeä*.

Meidän junamme kuitenkin eteni koko ajan esteittä *Viipuria* kohti. Oli ihme, ettei meitä pommitettu. Vihollisen mielenkiinto kohdistui ilmeisesti *Kivennavalla* käynnissä olevaan suurhyökkäykseen.

Isä ei voinut seurata meidän matkaamme ollenkaan. Hänet oli määrätty 6.4.1944 *Kivennavan* kunnassa olevaan *Is-yksikköön* erikoistehtäviin. Hän osallistui karjan ja tavaroiden lastaukseen juniin muun muassa *Kaukilan*, *Punnuksen* ja *Äyräpään*

asemilla. Hänen muistiinpanojensa mukaan saatiin kaikki juniin näiltä asemilta; viimeinen karjajuna lähti 15.6. *Kaukilasta*. Suurhyökkäyksen edetessä kovalla voimalla, sotilaat eivät ehtineet kuljettaa läheskään kaikkia tavaroita kodeista asemalle. Ne jäivät tuhoutumaan koteihin. Osa eläimistäkin jäi kotiin. Sotilaiden oli pakko ampua ne tai sitten ne jäivät vihollisen saaliiksi.

TURVAAN JUVALLE

Junamatkasta *Äyräpäästä* mää-ränpäähämme en muista selvästi paljoakaan. Kuului tasainen ju-nan nykytys. Uni maistui, vaikka asentoni oli huonon-

lainen jonkun laatikon päällä käppyrässä. Ajatuk-sissa kävi toive että jos vielä joskus pääsisi pitkäkseen jollekin lattialle ja saisi oikaista itsensä aivan suoraksi – se olisi nautinto! Olimme unentokkurassa ohittaneet *Simolankin*. Olimme jo perillä *Juvalle*, kun kuulimme *Simolan* ratapihalla tapahtuneista järkyttävistä pommituksista.

Matkamme jatkui *Simolasta Kouvolan* kautta *Mikkeliin*. Siellä nousimme vihdoon junasta. Meidät kuljetettiin linja-autolla *Juvalle*, *Huttulan* pappilaan (nykyisin yksityisen omistama). Olimme aivan pyöröksissä! Oli ihmeellisen hiljaista ja rauhallista. Myös *Esteri-täti* saapui työmiehemme *Timon* kanssa perille hevosen ja lehmien kanssa. Tavaroi-stamme emme olleet kuulleet mitään.

Isäkin saapui 24.6. sopivasti juhannukseksi luoksemme ottamaan selvää, miten meille oli käynyt. Juhannuksen jälkeen isä järjesteli asiamme kuntoon kunnantoimistossa, kansanhuollossa ja muissa asiaan kuuluvissa paikoissa. Hevonen ja kaksi lehmää siirrettiin *Juvan* kirkonkylään, *Piikkilän* kartanoon, jonne *Timokin* pääsi hommiin. Emme mahtuneet kaikki pappilaan. Isä kävi myös *Joroisten* asemalta kyselemässä tavaroitamme,

mutta siellä ei tiedetty niistä mitään.

Jo juhannukseksi äiti oli pessyt meidän vaatteitamme. Se tapahtui kahdessa erässä. Odottelimme puolialastomina tuvassa ensimmäisen satsin kuivumista. Saunan jälkeen pestiin loput vaatteet. Aamulla olivat kaikki kuivuneet. Elämä hymyili taas. Olimme puhtaita juhannuksena.

Isä oli joutunut heinäkuun alussa palaamaan omiin töihinsä ja me jäimme Juvalle turvaan.

Eräs tuttavamme oli etsimässä omia tavaroitaan Haukivuoren asemalaiturilta. Siellä hänen silmiinsä oli osunut meidän nimilapuilla varustettuja laatikoita. Palattuaan Juvalle hän ilmoitti löydöstään heti meille. Mikä riemun päivä! Äiti, Ilosen Eino ja Jaakko lähtivät heti sopivan tilaisuuden tullen hevosella Haukivuoreen. Siellä ratapihalla oli röykkiöittäin evakoiden tavaroita. Löytyiväthän ne kaivatut tavarat kovan etsimisen jälkeen. Ne olivat kaikki läpimärkiä, moneen kertaan kastuneita. Kuitenkin tyytyväisinä he saapuivat Juvalle näiden aarteiden kanssa. En muista, jouduttiinko Haukivuorelle tekemään vielä toinenkin reissu vai mahtuivatko tavarat yhteen kuormaan.

KESÄN ILOJA JA SURUN VARJOJA

Huttulan pappila sijaitsi kauniin Salajärven rannalla. Tämä oli hyvä asia meidän matkalla rähjäntyneiden tavaroiden kannalta. Äiti, Esteri-täti ja Anni-mummo purkivat kaikki pakkilaatikot ja veivät pestävät vaatteet rantaan. Siellä oli iso pyykkipata ja pesusoikot. Pian liehui puhdas pyykki narulla rannassa. Me Tapion kanssa istuimme rannalla ja ongimme salakoita; muita kaloja en muista. Meillä oli hyvää aikaa opetella uimaan kirkasvetisessä Salajärvessä. Sotaa emme silloin muistaneet, se oli tarpeeksi kaukana. Aikuiset tietysti puhuivat siitä, lukivat lehdistä ja kuuntelivat radiouutisia. He olivat surullisia, sillä aina joku tuttu kaatui ja tuli sankarihautajaiset. ”Meidän elämämme on Jumalan käsissä!”, sanoi Anni-mummo. Hän oli turvallinen ja luotettava. Uskoimme mummoa. Sunnuntaisin kävimme usein Juvan kirkossa jumalanpalveluksessa. Siellä tapasimme muitakin kivennapalaisia.

Huttulan pappilan muonamiehen isossa tuvassa me elelimme juhannusviikolta lokakuun 19. päivään saakka. Sänkyjen puuttuessa nukuimme öisin tuvan seinänvierillä olleilla leveillä penkeillä. Nurkassa oli iso leivinuuni, jossa me yhdessä emännän kanssa leivoimme. Yhteistyö savolaisten kanssa sujui. Mieleeni ei tule mitään suurempia kärhemiä. Talon oma poikakin taisteli Kannaksel-

la suurhyökkäyksen aikana, joten olimme sikäli ”samassa veneessä”. Talon lasten kanssa leikimme sulassa sovussa. Savon ja karjalan murteet siinä mukavasti sekoittuivat.

Sinä syksynä 19.9. tuli vihdoin välirauha. Pääministeri puhui sinä iltana radiossa Suomen kansalle. Aikuiset itkivät, sillä rauhan ehdot olivat ankarat. Jos joku oli elätellyt toiveita päästä vielä takaisin Karjalaan, niin ne sammuiivat sinä iltana.

KAKSI VUOTTA SYDÄN-HÄMEESSÄ

Isä oli saanut tietää, että seuraava sijoituspaikkamme tulisi olemaan Hollola. Hän kävi varmistamassa siellä tulevan asuntomme. Se olisi Vesalassa Eskolan talo. Myös Ilosen Einon perhe tulisi samalle seudulle Mikkolan taloon.

Isä kävi 16.10. tilaamassa vaunut *Kalvitsan* asemalta Hollolaan lähtöä varten. Tavarat pakattiin taas. Lehmät vietiin Iloselle Näärinkiin. Sieltä ne ajettiin yhdessä Kalvitsan asemalle. Hevosien rattaille lastattiin niin paljon tavaroita, kun saatiin mahtumaan. Loput kuljetettiin autolla. Junakyyti alkoi illalla 19.10. kohti *Mikkeliä*. Sieltä matkamme jatkui *Kouvolan* kautta *Lahteen*. Lahdesta kuljetettiin kaikki autokyydillä Hollolan Vesalaan kumpikin perhe asuinpaikoilleen. Oli myöhäinen ilta 21.10., kun matkamme Savosta Hämeeseen oli ohi. Alkoi uusi totutteleminen tähän heimoon.

Heti maanantaiaamuna 24.10. äiti vei Mirjan ja Tapion Hälvälän kouluun. Mirja aloitti toisen luokan ja Tapio viidennen. Koulumatka oli lyhyt ja turvallinen. Itse kävin jatkokoulua iltaisin.

Elelimme Eskolan talon päärakennuksessa toistaiseksi. Tupa oli iso, mutta meitä oli monta. Isä jatkoi tehtäviään vieläkin, mutta kävi kotona aika usein. Hänen veljensä Eino oli haavoittunut Juus-tilassa. Hän kävi välillä kotona toipumislomalla. Äitimme Lempi neljine lapsineen, isän äiti Anni-mummo ja sisar Esteri muodostivat vakinaisen perheen. Sopii sitä tänään mieltä, miten me selvisimme! Vaadittiin kärsivällisyyttä ja joustavuutta puolin ja toisin. Äiti keitti ruokaa samalla hellalla talon emännän kanssa ja leipoi leipää ja piirakoita isossa uunissa yhteisessä keittiössä. Lauantaiaamu-
mu-
isin talon nuorin poika viivytteli pelloille lähtöä. Hän tiesi saavansa lämpimäisiä, kun meidän äiti vetäisi uunista ensimmäiset kypsät piirakat. Eikä hän siinä pettynytään.

SOPU SIJAA ANTAA

Uudenvuodenaattona 1944 muutimme omiin oloi-

himme navetan yläkerrassa sijaitseviin karjanhoitajien kahteen pieneen huoneeseen. Eino-setä oli sopivasti taas toipumislomallaan. Hän oli ennen muuttoa remontoinut huoneet, tapetoinut ja maalannut. Olimme tietenkin tehneet perusteellisen suursiivouksenkin siellä. Ahtaus ei siitä kyllä korjaantunut, vaikka meillä oli nyt kaksi eri huonetta. Toisessa huoneessa olimme me lapset sekä isä ja äiti, toisessa mummo, täti ja setä silloin, kun oli lomalla. Viimeksi mainitussa huoneessa oli pieni hella, jolla perheen ruoka valmistettiin. Meillä oli kaikesta huolimatta kohtalaisen viihtyisää. SE taito oli meidän äidillä hyppysissä! Kieltämättä uusi kotimme Kivennavalla käväisi usein mielessä.

duimme hyvin. Uni maistui, emmekä pudonneet kertaakaan.

Keväällä 1945 isä vuokrasi talosta sen verran peltoa, että voitiin kylvää viljaa, perunoita ja juurikasveja. Laiduntakin piti saada eläimille. Kaikki järjestyi.

Hollolassa ollessamme hevosemme Hilma sai 7.6. orivarsan, jolle annettiin nimeksi Höpö. Siitä kasvoi meidän viimeinen hevosemme ennen traktoriaikakauteen siirtymistä Hauholla. Kun varsa kehittyi niin paljon, että se tuli omineen toimeen, isä myi Hilman Juvalle, Piikkilän kartanoon vuoden vaihteessa. Isä oli sopinut uuden omistajan kanssa, ettei Hilmaa enää viedä Piikkilästä mi-

Hollolan kunnan Hävälän piirin

KANSAKOULUN PÄÄSTÖKIRJA

Raisi Anneli Paavalainen.
 syntynyt *Kivennavalla* *kuun* *kuun* *24* päivänä
 19 *37* ja kirjoitettu tähän koulun *VII* vuosiluokalle *kuun*
23 päivänä 19 *44*. on nyt suorittanut kansakoulun oppimäärän.
 Hän on osoittanut *hyväksyttyä* (10) käytöstä koulussa
 ja sen ulkopuolella, *hyväksyttyä* (10) huolellisuutta ja
 tarkkaavaisuutta sekä saanut tiedoistaan ja taidoistaan eri oppialueissa

seuraavan arvostelun:

HARMITTI. Mehän emme mahtaneet vallitseville oloille mitään!

Tiesimme, ettei Hollola tule olemaan kivennapalaisten lopullinen sijoituskunta. Yritimme kestää päivän kerrallaan. Meidän lehmämme olivat samassa navetassa talon lehmien kanssa ja hevoset tallissa. Kylässä asui muitakin tuttuja kivennapalaisia. Kyläpaikkoja siis oli. Karjalaiset tukivat ja lohduttelivat toisiaan. Yhdessä itkettiin ja naurettiin. Henkisiä voimavaroja kartutettiin. Ihmettelen vieläkin, miten meille mahtui jopa yövieraita silloin tällöin, Siskonpeti on vanha keksintö! Esimerkkinä siitä mainitsen, että nukuimme Mairetädin kanssa kesällä navetanvintissä viljalaatikon kannella, jonka leveys ei ollut metriäkään. Meidän piti kääntyä samaan suuntaan yhtä aikaa, niin mah-

hinkään, vaan se saa ansaitsemansa leposijan sen talon mailla. Näin päättyi uskollisen Hilmamme evakkotaival. Se oli kantakirjatamma N:o 2103 ja oli nuorena ollut myös kilpahevonen. Muistoksi siitä jäi Juvalle vielä yksi varsa.

Oppivelvollisuuteni sain suoritetuksi Hollolan Hävälän kansakoulussa. Kevätjuhlassa 29.5.1946 sain käteeni kansakoulun päästötodistuksen. En aavistanut, että seuraavana keväänä pyrkisin sillä paperilla Aitoon kotitalouskeskikouluun (nyk. Anna Tapion koulu). Kivennavan kirkkoherra Otto Autere piti hyvää huolta laumastaan. Hän järjesti meille evakkolapsille kesällä 1946 oman rippikoulun Hollolan kirkolla. Siellä kävimme ahkerasti polkupyörillä serkkuni Anneli Ilosen kanssa. Meitä oli kaikkiaan 14 tyttöä ja poikaa. Hänen tuntin-

Rippikuva, jossa keskellä eturivissä seisovat Annikki ja hänen Anneli-serkkunsa. Takana oikealle kirkkoherra Otto Autere.

sa olivat isällisen sydämellisiä. Pääsimme ripille 15.9. Hollolan kauniissa kirkossa.

Meille syntyi pieni veli 17.9. sinä syksynä. Mutta suruksemme saimme kokea, että hänen elämänsä oli kuin tähdenlento. Talon emäntä Saima Eskola antoi hänelle hätäkasteen. Hän sai nimekseen Lauri Veikko. Hän nukkui pois 22.9. ja hänet siunattiin haudanlepoon 29.9. Hollolan kauniille hautausmaalle. Tuskin oli olemassa pienempää arkkua, jonka isä itse kantoi tikapuita pitkin haudan pohjalle. Olihan meillä ollut surullisia päiviä ennenkin, mutta tämä oli kaikkein surullisin. Tai-vaskin itki. Koko päivän satoi rankasti. Uskoimme pikku Lauri Veikon sielun Jumalan käsiin.

Perheemme toinen evakkomatka päättyi sitten *Hauholle* Vitsiälän Vähä-Hannulaan juuri joulun kynnyksellä 1946. Ennen kuin saimme kaiken maallisen omaisuutemme Vitsiälään, joutui autoilija Matti Paasikivi tekemään Eino-sedän kanssa monta matkaa kuorma-autollaan Eskolasta Vähä-Hannulaan. Oli viljasäkkejä, perunoita, heinää, eläimet ja muuta tarvekalua. Onneksi emme olleet voineet paljoa hankkiakaan niihin pieniin huoneisiin. Kun kaikki oli lähtöä vaille, menimme vielä talon puolelle jättämään hyvästit. Erikoisesti on mieleeni jäänyt vanhan isännän lämmin kädenpuristus. Jokainen lapsi sai häneltä joulurahan. Hänen veljensäkin oli jo vanha. Yhdessä nämä veljekset

kyynel silmänurkassaan hyvästelivät meitä lapsia. Viisivuotias Leena oli sedän erikoislemmikki.

MÄÄRÄNPÄÄKSI HAUHO

Niin me sitten lähdimme loppusuoralle. Esteritāti ja isä jäivät vielä jälkijoukoksi. Esteritāti tuli linja-autolla ja isä lähti seuraavana aamuna hevosemme "Peku" valjaissa ja "Höpö"-varsa perään sidottuna. Kello oli yhdeksän, kun hän nykäisi hevoset liikkeelle. Suunnilleen matkan puolivälissä hän pysähtyi syöttämään hevoset ja itsekin huilamaan. Illalla klo 20 hän ajoi Vähä-Hannulan pihaan. Me olimme siivonneet ison pirtin, laittaneet paikat kuntoon ja lämmittäneet tuvan. Saimme paikat joulukuntoon nipin napin.

Nyt oltiin jo aika lähellä uutta omaa kotia. Piti vain rakentaa se. Isä oli saanut hankituksi samasta kylästä Uotilan tilan maineen ja metsineen. Heti vuoden 1947 alusta alkoivat rakennuksen valmistelupuuhat. Niistä kertoo veljeni Tapio itse omassa tarinassaan. (Toimituksen huomautus: lehden seuraavassa numerossa.)

Isän päiväkirjoista on ollut meille paljon hyötyä. Niiden kapeille riveille hän on kirjoittanut nasevat muistiinpanonsa jokaisesta päivästä 1944–1984. Kiitos niistä, isä!

Annikki Paavolainen T 561

TURVAA VANHAT ASIAPAPERIT JA VALOKUVAT

KUINKA
KÄSITTELEN
JA SÄILYTÄN
MUISTOT

Lähes kaikilla ennen sähköpostien aikaa aikuistuneilla on kätköissään paperille tallennettuja asiakirjoja, kirjeitä ja kuvia, ja paperittomaksi maailmaa tuskin muuttuu koskaan. Sukuseuramme viime kesän kokouksessa lupasin koota perusohjeita siitä, kuinka näitä evakkotiet ja hyvinkin monet muutot kestäneitä viestejä menneestä tulisi käsitellä, jotta ne säilyisivät mahdollisimman hyvin myös kotiarkistossa.

MIKSI SÄILYTÄT

Olivatpa säilyneet vanhat paperit sitten nippu kirjeitä, vanhoja muistiinpanoja tai vaikkapa rajan taakse jäänyttä kotia koskevia asiakirjoja ja piirustuksia, ne kannattaa säilyttää aina. Vanhojen todistusten ja asiakirjojen metsästäminen viranomaisarkistoista on hankalaa: monet virastot ja laitokset ovat jo ehtineet muuttaa niin nimeään, organisaatiotaan kuin tehtäväaluettaankin. Siksi asiakirjojen löytäminen saattaa olla työlästä ja epävarmaakin; sotien jaloissa osa aineistosta on myös kadonnut. Kenenkään ei siis pidä väheksyä tuota hallussaan olevaa jäämistöä.

MITEN SÄILYTÄT

Mikäli löytyy asiakirjakokonaisuuksia – kirjenippuja, pinkka muistiinpanoja, koulutodistuksia, laattikollinen joskus talteen pantuja muistoja perhejuhlista häistä hautajaisiin, valokuvia, päiväkirjoja – on oltava tarkkana. Joskus vain löydettyjen paperien järjestys enää kertoo, mihin kukin palanen kuuluu. Siksi ne muistot on pidettävä yhdessä, jotka selvästi kuuluvat samaan kokonaisuuteen. Jos kokoelman aikanaan kerännyt on sen itse järjestänyt haluamallaan tavalla, tätä järjestystä pitäisi kunnioittaa.

Kirjenippuihin on usein talletettu myös valokuvia, postikortteja, kutsuja ja muita muistoja. Ne kannattaa säilyttää kohdassa, minne vastaanottaja ne on laittanutkin. Silloin ne kertovat monia asioita, jopa saattavat auttaa selvittämään, mitä tai keitä esimerkiksi samasta kohdasta löytynyt valokuva esittää. Sama koskee mahdollisia lehtileikkeitä ja muita painotuotteita, joita kirjeiden seasta löytyy. Harva lähettäjä tai kuvan tai uutisen lehdestä muistoksi leikannut on itse leikkeeseen merkinnyt lähdetietoja (päiväystä ja lehden nimeä ja numeroa) – silloin ainoa yhteys tapahtumaan on tuon lehtileikkeen löytöpaikka.

Kirjekuoret voi yleensä poistaa, mikäli niissä ei ole sellaista tietoa, mitä ei itse kirjeestä löydy ja mikäli kuoriin ei alkuperäinen tallettaja ole tehnyt merkintöjä.

MISSÄ SÄILYTÄT

Kaikki vanhat paperit ja valokuvat – viralliset tai yksityiset – olisi viimeistään nyt suojattava, jos niiden haluaa säilyvän. Kuiva, puhdas ja paloturvallinen tila, siis vaikkapa kodin kirjahylly tai lämmin varastotila – ei kylmä vintti tai kostea kellari-komero – sopii hyvin.

Lähes jokainen kirjakauppa myy arkistokoteloita, jotka on tarkoitettu joko nykyisen konekirjoitusarkin kokoisten (A4) tai ennen käytettyjen suurempien, foliokokoisten, asiakirjojen säilyttämiseen. Kotelot ovat umpinaisia, tukevia ja kohtalaisen halpoja; niiden hinnat ovat noin puolestatoista kolmeen euroa kappale, koosta ja ostopaikasta riippuen.

Koteloihin tarvittaisiin myös arkistokäyttöön tarkoitettuja, happamattomasta selluloosasta valmistettuja vaippalehtiä, joiden väliin asiakirjat (ja valokuvatkin) voi laittaa. Näitä lehtiä ei valitettavasti suoraan kaupoista enää saa, vaan niitä myy alaan erikoistunut tukkuliike, josta laitoin jutun loppuun Hämeen maakunta-arkistosta saamani tiedot. Vaikka tavallinen konseptiarkki vaippalehtenä on vastoin kaikkia virallisia ohjeita, on sekin muovitaskua turvallisempi vaihtoehto.

Sotaveteraanien muistoja varten on saatavissa veteraanikansio, joka on suunniteltu heitä koskevan arkiston säilyttämiseen. Kansiota myy Sotaveteraaniliitto noin 20 euron hintaan. Kokonaisuuteen kuuluu paitsi itse arkistokelpoinen kansio myös muuta materiaalia, kuten omistusasiakirja, tarkka perinneopas sekä arkistointivälineitä. Perinneoppaassa neuvotaan, kuinka esimerkiksi viirit, kunniamerkit ja muu veteraaniin liittyvä aineisto tallennetaan kansioon.

KUINKA ARKISTOIT

Joskus menneisyydessä silloisen Valtionarkiston, nykyisen Kansallisarkiston, asiantuntija paheksui arkistokurssilaisia, jotka tarttuivat paperiarkkiin vain kahdella sormella – opimme ensimmäiseksi muistamaan, että jokainen varomaton käsittely, jossa paperiin tulee lovia tai taitoksia, katkoo paperin kuituja peruuttamattomasti. Jos äskeinen

ohje unohtuisikin – kuten minulta –, seuraavat neuvot auttanevat.

1. Käsittele asiapapereita ja kuvia varovasti, kun laitat ne arkistokoteloon. Älä taittele äläkä missään tapauksessa leikkele aineistoa.

2. Poista heti kaikki muovitaskut, ne eivät ole turvallisia sen enempää papereille kuin valokuvilekaan.

3. Poista kaikki klemmarit, kuminauhut ja niitit; vain niitattuihin painotuotteisiin niitit jätetään.

Varo, etteivät hauraat paperit repeä.

4. Poista myös kaikki muut metalliset esineet, joita asiakirjoista tai niiden välistä löytyy.

5. Poista mahdolliset teipit ja sinitarrat, jos asiakirjaa enempää vahingoittamatta suinkin voit.

Missään tapauksessa teipattuja tai sinitarraa sisältäviä papereita ei saa jättää muiden asiakirjojen väliin, sillä teipin ja sinitarran sisältämä rasva tahraa vähitellen muutkin paperit. Mikäli nuo vaaralliset paperit kuuluvat asiakokonaisuuteen, voi niiden paikalle laittaa luettelon poistetuista papereista ja tiedot, missä niitä väliaikaisesti säilytetään kunnostusta odottamassa.

7. Avaa kirjeet varovasti laskoksistaan ja laita vaippalehtien (väliaikaisesti konseptipaperien) väliin sopivina erinä.

Avattuna kirjeitä voi selailla turvallisesti eikä avaaminen ja taitteleminen haurastuta paperia. Vaippalehtiä kannattaa käyttää harkiten, ettei kansio suotta täyty.

8. Älä missään tapauksessa yritä korjata repeytyneitä asiakirjoja teipillä, liimapaperilla tai liimalla.

9. kysy aina asiantuntijalta, jos olet epävarma, tai luovuta vanhat asiakirjat sukuseuran arkistoon, kun olet ottanut itsellesi niistä kopiot.

KUINKA SUOJAAT VALOKUVAT

Sekä muun aineiston seassa säilytettävät että erikseen talletetut valokuvat säilyvät vain, jos niitä on käsitelty oikein. Nekin tarvitsevat arkistokelpoiset suojat ympärilleen. Aivan samat perusohjeet pätevät kuviin kuin paperihinkin:

1. Älä käytä teippiä, kumilenkkejä, klemmareita tai niittejä.

2. Älä turhaan liimaa kuvia kiinni.

3. Älä leikkele vanhoja kuvia tai niiden pohjapahveja.

4. Älä kirjoita kuvan päällä.

5. Älä puhalla kuvaan.

Valo, kosteus, lämpö ja ilman epäpuhtaudet tuhoavat valokuvia jopa nopeammin kuin asiapapereita, joiden vihollisia nuo samat asiat myös ovat. Jos kuvat ovat jo albumeissa, jätä ne paikoilleen, mutta tarkista, ettei kuvia turmelevia aineita – muovia, valokuviiin sopimatonta liimaa, metalliesineitä tai kuvia turmelevalla musteella tehtyjä merkintöjä – ole käytetty.

 MITEN SAAT LÄHTEEN KERTOMAAN

Kun tallennetaan sekä vanhoja asiakirjoja että valokuvia ja muuta materiaalia, pitäisi samalla merkitä muistiin kaikki mahdolliset tiedot niistä. Itse asiakirjoihin ei saa tehdä merkintöjä kuin aivan poikkeustapauksessa, merkinnät on aina tehtävä etukäteen vaippalehteen, jonka väliin asiakirjat laitetaan. Asiakirjojen – kuten valokuvienkaan – päällä ei saa koskaan kirjoittaa. Kaikki merkinnät on aina tehtävä pehmeällä lyijykynällä (B4).

Ilman tunnustetietoja valokuvat eivät kerro paljonkaan, siksi olisi hyvä yrittää selvittää ainakin, missä ja milloin kuva on otettu ja keitä kuvassa on. Koskaan ei kuvasta voi merkitä liian paljon taustatietoja! Kuvat kannattaa laittaa säilytyspusseihin (esimerkiksi postimerkkeilijöidenkin käyttämiin silkkipaperipusseihin), joihin on kirjoitettu saadut tiedot kustakin kuvasta. Sama koskee asiakirjojakin. Vanhat koulutodistukset, piirustukset, talonkirjat, perukirjat, kaikki säilyneet muistot menneestä tarvitsevat tuekseen tietoja ajasta, paikasta ja tilanteesta, jossa ne ovat syntyneet tai johon niitä on aikoinaan tarvittu.

Artikkelissa käytetyt lähteet:

Arkistotoimen toimintaohje, Loimaan ammatti-instituutti, Kuntayhtymä 2002; Internet 2006

Henkilöarkistojen järjestäminen, Kansallisarkisto, Yksityisarkistoyksikkö, 1996; Internet 2006

Kalliomaa, Antti, Nuotta, Nuorisoseurojen toiminta-tila- ja arkistoseelvitys, Loppuraportti; Lahti 2004; Yksityiset Keskusarkistot ry, Internet 2006

Kansallisarkiston valtakunnallinen yksityisarkistorekisteri; Internet 2006

Keckseméti, Istivan, Valokuvien hallittu säilyvyys; Internet 2006

Miten ja mihin arkistoidaan?, Yksityiset keskusarkistot ry; Internet 2006

Valokuvien käsittelyohjeita, Museovirasto; Internet 2006

Konservointi, SVM: Museovieras; Internet 2006

Ollikkala, Kirsi, Hämeenlinnan maakunta-arkisto, Vastaus kyselyyni arkistoaineistojen hankinnasta, Internet 2006

Perinneopas. Neuvoja ja tietoja sotiemme veteraanien perinnetyöstä; Suomen Sotaveteraaniliitto ry. Helsinki 2000.

Suomen Arkistointikonsultit Ky, Suonenjoki, p. (017) 510 375, 0400 278 479, faksi (017) 510 376. Lupasivat toimittaa arkistoinnin perustarvikkeita – mm. vaippapapereita, liimaa, sidelankoja ja koteloita – myös pieninä erinä.

Valokuvien käsittelyohjeita, Museovirasto; Internet 2006

Vappu Ainontytär Anttila

(T 295, Suur-Kultalan haaraa)

Nettiosoitteita:

Arkistokoteloiden valmistaja, myy myös postitse: <http://www.juhta.fi>

Kansallisarkisto (entinen Valtionarkisto), Arkistolaitoksen kotisivut;

<http://www.narc.fi/Arkistolaitos/hakemisto>

Museoalan tuote- ja palveluhakemisto: <http://www.museoliitto.fi/PATU/>

Museovirasto; http://nba.fi/fi/kuvien_kasittely

Ohjeita valokuvien käsittelyyn mm.: http://www.nba.fi/fi/kuvien_kasittely; ja

<http://www.fmp.fi/fmp.fi/index.htm>

Suomen museoliitto – Finlands museiförbund ry; <http://www.museoliitto.fi>

Suomen Sotaveteraaniliitto ry; <http://www.sotaveteraaniliitto.fi/kauppa.htm>

Suomen valokuvataiteen museo, SVM; <http://www.fmp.fi/fmp.fi/index.htm>

Yksityiset keskusarkistot ry; <http://yksityisetkeskusarkistot.fi/yhdistys.htm>

In memoriam

Suur-Kultalan viimeinen isäntä

Eino Johannes Paavolainen

12.9.1917–11.9.2006

on joukostamme poissa.

Saatoimme Eino-enon kukkien alle nukkumaan aurinkoisena syyspäivänä, lauantaina 16.9.2006 Pälkäneen hautausmaalla.

Palaan hetkeksi aikaan Kivennapa, Vuottaa ja Suur-Kultala. Johannes ja Hanna Paavolaisen perheeseen Suur-Kultalaan syntyi 6 lasta: Lahja Marianna (1913–2005), Eino Mikael (1914–1914), Armas Arvi (1915–1940), Eino Johannes (1917–2006), Laina Kerttu (1918–1918) ja Helvi Martta (1921–1998).

Surua riitti perheessä, kun kaksi lapsista kuoli jo vauvana, toinen kahden ja toinen neljän kuukauden iässä. Kolmas lapsista, Armas-enoni kaatui talvisodassa 1940. Perheen isä (Johannes) Juho kuoli 1935, minkä jälkeen Eino, tuolloin 18-vuotiaana, jatkoi talon pitämistä äitinsä Hannan kanssa. Sotaväkeen Eino astui 1939 ja samana vuonna tuli myös lähtö Vuottaalta. Hanna-mummoni joutui lähtemään evakkomatkalle yksin, hevonen ja rattaat turvanaan. Talo jäi sodan armoille. Eino taisteli talvisodassa ja haavoittui 3.3.1940, jossain Nietjärven Pitkärannan mailla. ”Sota jäi osaltani 10 päivää kesken,” kertoili Eino asiaa muistellessaan. Hän oli haavoittunut käteen ja jalkoihin mutta eteenpäin oli hiihdettävä, sillä pakkasta oli -32 astetta ja saappaatkin täynnä verta. Onneksi hevospartio löysi haavoittuneet miehet ja he pääsivät kenttäsairaalaan.

Sodan kokeneilla on takanaan rankka elämä ja täytyykin ihmetellä, kuinka he Eino-enoni tavoin voivat kokemuksistaan vitsailleenkin puhua.

Vuosi 1940 alkoi siis hyvin ikävissä merkeis-

Eino Johannes Paavolainen T 64

sä, mutta vuoden lopulla oli ilon ja onnen vuoro: Eino kihlautui Liisan kanssa 20.12.1940. Hämeen Osuuskaupasta näpsäkän myyjättären nappasi. Eino palasi vielä Vuottaalle, Suur-Kultalaan, jatkosodan ajaksi 1942. Jatkettiin elämää siellä, mutta pian oli taas lähdettävä eli 1944 kesäkuussa, lauantaina. Sisukkaina karjalaisina he totesivat: saunassa käydään ennen lähtöä, ja niin myös tehtiin. Lähtijöillä oli mukana taas hevonen ja rattaat sekä viisi lehmää. Matkaa taitettiin jalan kohti Imatraa takaa kuuluvien pommitusten äänten saattelemana. Imatralla myytiin yksi lehmä, josta saatiin 7000 mk. Matka jatkui Hämeenlinnan kautta Hauholle. Siellä asuttiin hetki ja jatkettiin sitten Pälkäneelle, maata viljelemään.

Alkoi uusi elämä Arajärvellä. Eino ja Liisa vihittiin Tampereen tuomiokirkossa 30.7.1944. Avioliitto kesti yli 60 vuotta, kunnes kuolema heidät erotti 2002. Perheeseen syntyi 1948 Markku-poika, joka kuitenkin menehtyi tapaturmaisesti 1976. Mutta elämä Arajärvellä jatkui. Pitkää ja monivaiheista elämäänsä Eino-enoni kuvaili kaikkiaan HYVÄKSI ELÄMÄKSI.

Enoni asui Arajärvellä runsaat 60 vuotta. Hän viihtyi myös erinomaisesti Tampereen Veljeskoudissa, jossa hän vietti elämänsä viimeiset vuodet. Hän tunsu paikan kodikseen ja kertoi joka päivä hoitajilleen uuden jutun kaikkien iloksi. Hän ei haikaillut rajan taakse taikka Arajärvelle, vaan ”missä on minun saappaani, siellä on minun kotini” -ajatuksella eleli.

Kiteytän enoni elämän seuraaviin säkeisiin:

*Elon pitkä taival on takana päin.
Niin monet riemut ja vaivat elämässäsi näit
Koit maanviljelijän raskaat työt
ja myös Karjalan lehtojen pehmeät yöt
Kun pitkän elämän kulkea saa
Voi tynnosti uneen nukahtaa*

Vanhoja papereita selatessani löytyi mustareunainen kirje, kutsu ukkini Johannes Paavolaisen hautajaisiin, ja sieltä seuraavat säkeet:

*Oisimmehan vielä suoneet
hetkisen sun viivähtää
mutta aina parahiksi
Taivaan isän tahto jää!*

Kiitos ENO kaikesta.

Tuula Martsola

Kirjoittaja on Eino Paavolaisen Lahja-sisaren tytär.

Äitini, Sirkka Karskela os. Leskinen, pieni suuri nainen

18.8.1917-18.10.2006

Äidin pitkä elämäntaival päättyi 18.10.2006 vaikeaan sairauteen. Hänen elämäntyönsä jatkuu kuitenkin vielä pitkään, ihmismuistin tuolle puolen sukututkijana. Äiti syntyi Kivennavalla Leskisen sukuun 18. päivänä elokuuta 1917. Hänen varhaislapsuutensa jäi Joutselän kylään. Rajan sulkeuduttua ja elinehtojen heikentyessä isä, äiti ja viisi tytärtä muuttivat vuonna 1926 Helsinkiin. Uudessa ja oudossa ympäristössä monet asiat olivat toisin. Kirjasto oli kuitenkin tuttu paikka jo Kivennavan ajoilta ja sinne äidinisäni vei tyttärensä myös Helsinkiin. Äiti kertoi lukuinnostuksensa alkaneen juuri tästä. Lukuinnostus jatkui aina vanhuuteen asti. Lapsuusmuistoistaan hän kirjoitti kaksi kirjaa: ”Kadonnut kotikylä” ja ”Mielikuvia lapsuusmuistoista vuodesta 1926”. Näiden kirjojen kautta meidän lapsien oli helppo tutustua äitimme lapsuuteen ja toisenlaiseen maailmaan. Paavolaisten ja Leskisten yhteyksistä äiti on kirjoittanut sukulehdessä 18/1994.

Turkuun äidin vanhemmat muuttivat parem-

man elannon toivossa. Äiti kävi koulunsa Turussa, avioitui ja sai seitsemän lasta. 50-luku oli taloudellisesti vaikeaa aikaa, etenkin suurperheille. Elinehtoja parantaakseen äiti kirjoitti ylioppilaaksi ja valmistui kansakoulunopettajaksi. Hänellä oli hyvä ja arvostava ote oppilaisiinsa, olihan hän kouliintunut jo oman katraansa kasvatustyössä. Vielä vuosienkin päästä monet hänen entisistä oppilaistaan lähettivät kortteja ja soittelivat kertoen kuulumisiaan. Kiintymys tuntuu olleen molemminpuolista.

Kun omat lapset lähtivät elämään omaa elämäänsä, äiti jatkoi lukujaan ja valmistui filosofi-

an maisteriksi pääaineenaan historia. Äiti oli aina ollut kiinnostunut suvustaan, joten hänelle oli luonnollista käyttää saamaansa tietoa omien sukujuuriensa etsimiseen. Tästä käynnistyi koko loppuelämän kestänyt suurtyö. Vuonna 1983 valmistui ”Sukututkijan tietokirja”, joka tuntuu olevan edelleen sukututkijoiden piirissä arvostettu kirja, jota vieläkin tilataan. Seitsemäs painos kirjasta on jo loppuillaan.

Äidin mielestä ”sukututkimusten kuvakirjat” eivät anna riittävästi valmiuksia vakavaan, salapoliisimaiseen tutkimusotteeseen. Kivennapa ja Karkjala olivat äitini sydäntä lähellä. Vuonna 1992 äiti kirjoitti isänsä postuumin, ”Antti Leskinen, Pietarin kauppias”. Tämä kirja kertoo viime vuosisadan alkupuolen kannakselaiselämästä. Kyseessä on äidin isän kulttuuriteko muisteluineen ja runoineen.

Vuonna 1998 ilmestyi seuraava laaja esitys ”Kivennapa, väestö ja tilat isonvihan jälkeen”. Tässä teoksessa selvitetään kylä- ja perhekunnittain Kivennavan historiaa. Varsinainen sukukirja on vuonna 2001 julkaistu teos ”Kivennavan Leskisen suku”. Tässä työssä äidin apuna oli Leo Leskinen, joka menehtyi kesken työn. Tämän sukukirjan valmistelutyö vei useita vuosia. Äiti toi usein esille mielihyvänsä avustajistaan ja tukijoistaan.

Pari vuotta sitten valmistui hänen viimeinen tutkielmansa äitinsä sukujuurista. Kirja ”Forstenin suku” on laaja selvitys Ulvilan seudulla eläneestä sukuhaarasta. Tämän kirjan valmistelutyö kuvaa hyvin suomalaisen naisen sitkeyttä ja voimaa. Kirjoitustyön loppuvaiheessa äidin näkö alkoi nopeasti heiketä, samoin kuulo. Vaikeuksista huolimatta kirja valmistui, ja tästä äiti oli kovin iloinen.

Tärkeä äitini piirre oli maltillinen feminismi. Se kuvastui hänessä mm. sinnikkäänä sukututkimuksen äitilinjan merkityksen korostamisena. Tämä tuntuneen nykyaikana oudolta, mutta vieläkin on henkilöitä, jotka pitävät vain isälinjaa tärkeänä.

Meissä lapsissa asustaa edelleen piirteitä karjalaisuudesta. Arvostamme ja pidämme sitä tärkeänä. Sukulaisuussiteet niin Leskisten kuin Paavolaisten sukuhaaraan ovat iskostunut meihin vahvoina ja lämpimänä muistoina ja kokemuksina. Meidän tehtävämme on välittää arvokas perintömme seuraaville sukupolville. Ihmisyyden viesti jatkuu. Äidin ja suvun tiedot, taidot ja tunteet ovat aarteitamme, joita haluamme vaalia. Kiitos Äiti tästä perinnöstä.

Jakaessaan lapsilleen ”Kivennavan Leskisen suku” -kirjaa äitini oli kirjoittanut omistuskirjoitukseksi:

”Kotikylä –

Soi siellä satakieli,
haastoi hiekka alla askelten.
Lehdot lauloi, niityt kukki,
käki kaukaa vastaeli,
kultaketjussa muistojen”
Rakkaudella Äiti

Hautajaistilaisuudessa äitimme arkun ympärille kokoontui kuusi lasta, yksi alun perin seitsemästä oli häntä jo odottamassa rajan tuolla puolen. Lapset ja lastenlapset puolisoineen sekä lastenlasten lapset jättivät jäähyväiskukkansa arkulle. Samoin sisarusarjaan kuuluvat Kerttu, Hilikka ja Annikki hyvästelivät vanhimman siskonsa.

Ei aamu iltaa tunne

*Yli tähtien kaarisillan,
kauaksi ohi maanpiirin,
sinne rakkaat saatetaan.*

*Miksi tänne synnyimme
ja koska lähdemme?
Ei tiedä yksikään.*

*Yksi, toinen toistemme jälkeen
olemme helminä ketjussa ajasta aikaan.
Loistamme tähtinä yötaivaan.*

Veikko

Veikko Karskela

Arvo Vihtorinpoika Paavolainen,
T 116, kuoli 29.9.2006 Pälkäneellä
74-vuotiaana. Hän oli syntynyt
Vuottaalla 17.4.1932.

Hellin Heino o.s. Kopra, Vuottaan
heikkiläisten haaraa, Olga Johannes-
sentr:n (T347) tytär kuoli 5.7.2006
Ylöjärvellä. Hän oli syntynyt Kiven-
navalla 22.5.1928.

TERVEHDYS TEILLE KAIKILLE

Pikkuserkkuni Pekka Paavolainen, seuramme johtokunnan puheenjohtaja on sisukas, toimelias, puhelias, periksiantamaton, uuttera – mutta niin mukava. Niinpä hän keksi minut varajäseneksi sukuseuran johtokuntaan. Tavatessamme kokouksessa Pekka pyyteli kainosti, että kertoisin vähän itsestäni tässä lehdessä. Yritän lyhyesti.

Olen Tuula Kaarina Martsola o.s. Hämäläinen, syntynyt Ruokolahdella 1947 kauniina kesäisenä aamuna. Isäni oli Viljam Hämäläinen (1907-1991) ja äitini Lahja Marianna Hämäläinen (1913-2005) os. Paavolainen, Suur-Kultalan Johannes ja Hanna Paavolaisen vanhin lapsi.

Vietin lapsuuteni Ruokolahdella, Saimaan rannalla. Aikuisikään ehdittyäni koulut ja työt veivät minua pitkin ja poikin Suomea, Ruokolahdelta Lappeenrantaan, Savonlinnaan, Lohjalle, Jyväskylään ja sieltä Helsinkiin. Kolme viime vuosikymmentä olen elänyt ja viihtynyt Helsingissä Maramieheni ja Mikko-poikamme kanssa, Mikko jo muutaman vuoden omillaan eläen.

Elämän sanotaan olevan ihmisen parasta aikaa, mistä olen täysin samaa mieltä.

Tein vuosikymmenet töitä mainonnan ja markkinoinnin parissa. Ideoin, visioin, suunnittelin ja toteutin kunnes havahduin, etten ehdi elää. Iän myötä alan päästä irti pakkotahtisesta jaksamisesta ja jää aikaa elämiselle. Nyt voi muistella menneitä työvuosia ja toteuttaa niitä haaveita ja harrastuksia, joihin ei silloin aika riittänyt.

Tilkkupeittojen ompelu on nykyisin suorastaan intohimoni, ja sukkapuikot heiluvat käsissäni lähes aina iltaisin. Ja taas kun kevät koittaa pyöritelen kivet uuteen järjestykseen kesämökillämme, kuten Mara asian osuvasti ilmaisee.

Vaikka Helsinki on ”ottanut omakseen” – mie on Karjala tyttö Ruokolahelt!

TUULA MARTSOLA

Eletään, kirjoitellaan, soitellaan!
Terveisiä kaikille!
p. (09) 385 9576
sähköposti: tuula@martsola.com

VESA PEKKA PAAVOLAINEN

JAALASTA VENÄJÄLLE

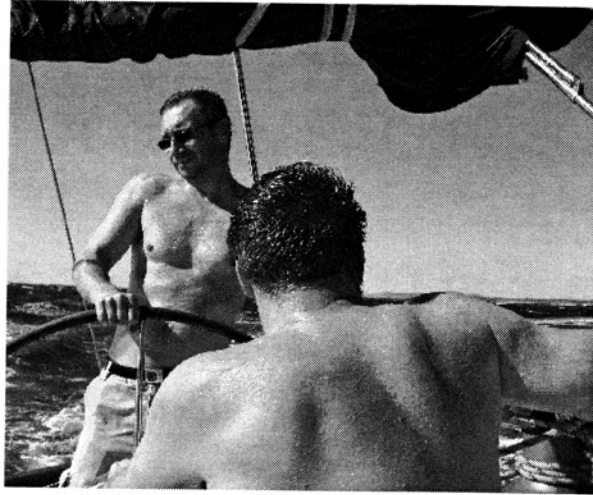
Olen syntynyt Jaalassa 7.11.1966. Siellä vietin lapsuuteni, minun ikäiselleni harvinaisella tavalla, yhdessä setieni, tätieni, vanhempieni, isovanhempieni ja serkkujeni kanssa. Kaikki samassa talossa asuen ja jokainen ovi aina avoinna.

Isoisäni Eino Paavolainen yhdessä vaimonsa Elsan kanssa perusti Karjalasta tulonsa jälkeen kaupan Jaalaan ja siinä ympäristössä on minulla ollut kunnia varttua aikuisikäni asti. Isäni Maunu ja äitini Marjatta ovat isovanhempieni tavoin olleet aina minulle kuin esikuvia aikuisten elämään. Lapsuus järvien keskellä, kirkko naapurissa ja kaikki lähiomaiset heti seuraavan oven takana ovat minulle olleet ehkä elämäni tärkein lahja jonka olen saanut kokea!

Kansakoulun ja peruskoulun käytyäni jatkoin opiskeluni Kouvolan Liiketalouden Instituutissa, ja valmistuin merkonomiksi 1986. Markkinointia ja idänkaupan opiskelua jatkoin Suomen Liikeopistossa, Helsingissä vielä 2 vuotta työn ohessa. Armeijan kävin Vekaranjärvellä, ja sieltä päästyäni sain tehdä työtä isäni kanssa kauppa-autossa, äitini hoitaessa isoäitiäni Elsa kotona. Vuonna 1989 lähdin Kouvolaan Keskon terästukkukauppaan mukaan, sen jälkeen olinkin siinä työssä mukana seuraavat 15 vuotta. Nuo vuodet olen viettänyt Virossa, Latviassa, Liettuassa, Puolassa, Englannissa, Italiassa, Unkarissa, Saksassa ja Venäjällä.

Viimeisimpänä kohteenani on Venäjä. Syy miksi tänne halusin tulla (kirjoitan paraikaa Pietarin kodissani), oli yksi niistä lukuisista lenkeistä, mitä Eino-papan kanssa tehtiin. Eino pahoittelee kerran, mitä Karjalaan oli jäänyt, ja minä kuuden ikäisenä lupasin hänelle että älä sinä välitä, minä haen ne takaisin. Nyt olen tavallani lupaustani lunastamassa tekemällä työtäni Venäjällä, suomalaisena ja eritoten jaalalaisena.

Tänään, Suomen Itsenäisyyspäivänä, kun olen juuri tullut Pyhän Marian kirkosta Pietarista kuuntelemasta suomalaista jumalanpalvelusta ja lähdössä Suomen Konsulaatin Itsenäisyyspäivän vastaanotolle, olen kiitollinen esi-isilleni ja Paavolaisten suvulle

olemassaolostani. Samalla muistelen kuitenkin niitä iloisia ja onnellisia hetkiä serkkujeni Mikan ja Pasin kanssa yhdessä Jaalassa, nuo muistot ovat juuri niitä hetkiä, joita ei voi mukana ollut unhoittaa.

Vaimoni Tiina ja poikani William ovat kotonani Anjalankoskella, jossa koen kotini olevan. Tiinan kanssa tapasimme 1989, ja siitä eteenpäin on aikani ollut parastani.

Nyt kun kuukausi sitten täytin 40 vuotta, niin huomasi todella ystäväpiirini laajenneen laajalle alueelle. Ystäväni saapuivat Sveitsistä, Venäjältä, Latviasta ja Suomesta. Tärkeimpiin osallistujiin luen vaimoni Tiinan, poikani Williamin, äitini Marjatan ja sisareni Ninan sekä eritoten Ninan viehättävän tyttären, kummilapseni, Adan.

Ehdottomasti rakkain harrastukseni on purjehdus. Se jo ajatuksenakin kuvastaa vapautta ja voimaa luonnon ehdoilla. Siksi olen valinnut myös kuvaksi tallennetun hetken, jolloin kohtasin Bora-tuulen Kroatiassa.

Viimeiset vuodet olen tehnyt työtäni omissa yrityksissäni, Suomessa ja Venäjällä. Suurimpina saavutuksina harrastuspuolella olen kokenut Puolustusvoimain lippujuhlan ja Marsalkka Mannerheimin päivän muistamisen Venäjällä sekä Suomi-joukkueen rakentamisen ”veteraani”-jääkiekkoon niin Suomessa kuin Venäjälläkin.

Kuten kaikesta edellisestä voinee havaita, on minulle tärkeää koti, uskonto ja isänmaa. Olen ylpeä saadessani lahjana Paavolaisuuden!

(Vesa) Pekka Paavolainen T 700

SIHTEERIN PALSTA

*Eeva Sundberg
Vänrikki Stoolinkatu 3 A 7
00100 Helsinki
(09) 4365 5500; 040 540 1782
eeva.sundberg@pp.inet.fi*

Hyvät sukulaiset

Toivotan kaikille sukulaisilleni oikein hyvää ja onnellista alkanutta vuotta. Sukuseuralla on alkamassa "välivuosi". Tämä tarkoittaa, että tänä vuonna ei järjestetä sukukokousta. Kuvasto viime kesän kokouksesta täyttää tämän lehden sivuja. Matka oli mukava, hyvin järjestetty ja kuulopuheiden perusteella paras Kannaksen matka. Jotta saamme seuraavan lehtemme yhtä antoisaksi ja kuvarikkaaksi niin odotan teidän sukulaisten yhteydenottoa

kirjoitusten ja kuvien kera. Pienetkin "pippalot" kelpaavat aineistoksi ja niitä "pippaloita" varmasti riittää jokaisessa perheessä vuoden aikana.

Samoin odotan ilmoituksia osoitteenmuutoksista. On harmillista, kun seuran lähettämä posti palautetaan vanhan osoitetiedon vuoksi. Siispä: Uusi vuosi ja uudet kujeet. Ilmoita muuttunut osoite.

Sihteeri Eeva

Maj-Liisa Paavolainen 90 vuotta

*Onnittelemme sydämellisesti
aurinkoisesti hymyilevää päivän-
sankaritarta, sukuseuramme kun-
niajäsentä 5.1.2007 johdosta.*

Kukapa uskosi ---!

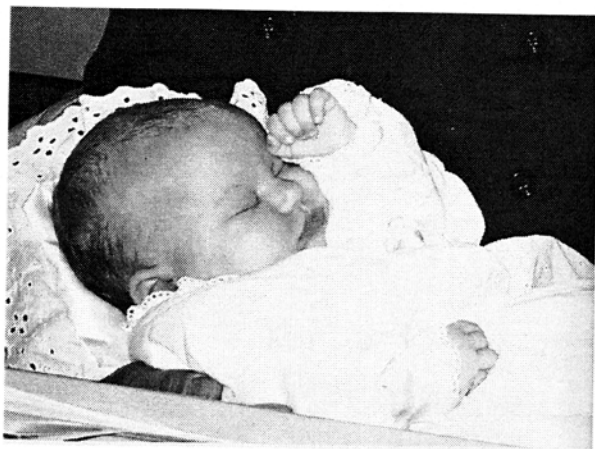

Nämä suloiset joulu-enkelit ovat Mikko Paavolaisen (T 131) lapsenlapsia.

27.8.2006 on Etelä-Afrikassa, Durbanissa syntynyt poikavauva, nyt vielä nimetä "Jonathan", hänet hakivat sieltä kuopuksemme Jarkko Nummelin ja hänen vaimonsa Jalmiina, mukana oli myös pikku-Venla, joka haettiin sieltä reilut kaksi vuotta sitten. Perhe on onnellinen ja iloinen pienistänsä. Kotiseurakunnan jäseneksi hänet kastettiin 4.2.2007.

Lastensa puolesta onnellinen mummi **Inkeri Nummelin** (T 594)

Rilla Viktorina rauhallisena juhlassaan. Hän syntyi 19.7.2006

Lasten ja enkelten päivänä 1.10.2006 kastettiin Hauhon kirkossa jumalanpalveluksen yhteydessä Pirkko Nurmisen ja Jorma Paavolaisen (T162) toinen tytär Rilla Viktorina. Kasteen toimitti Pirkon ja Jorman vihkipappi Ulla Halttunen o.s. Poikolainen. Hän myös on kastanut perheen muutkin lapset. Kuvassa näkyvän kastemaljan jalka on peräisin myöhemmältä keskiajalta, 1400-luvulta. Itse kastemalja on vanhojen esikuvien mukaan muotoiltu 1954. Se palvelee edelleen tehtävässään uusien seurakunnan jäsenten ensimmäisessä juhlassa.

Rilla Viktorinan kummit vasemmalta oikealle: Suvi Kankaanpää ja Kari Sihvonen, Mauri ja Päivi Levänen o.s. Paavolainen, Jorma-isä ja Pirkko-äiti, Siina ja Veeti Nurminen, edessä isosisko Hetti Paavolainen.

LEENA KIVILÄN ALBUMISTA

Sukujuhlat Kangasalalla 1984 – juhlat, jotka televisioitiinkin. Tässä pikkuryhmä juhlijoista vasemmalta lukien: Mauri, Maire-tädin mies Hauholta (Liimatta), Petri Leenan poika Kivilä, Pasi Leenan poika Kivilä, Kari Kalevin poika Vesivehmaalta, Pirkko Ristolainen, Aira Toropainen, Katri Väinö, Anneli Ilonen, Annikki Paavolainen, Leena Kivilä puristuksissa Annikin ja Irja Pyykkö Heinsalmen välissä, ja täti - Maire Liimatta Hauholta.

Kunniapaikalla istumassa Hulda Kaarlön vaimo Paavolainen sekä Lempi Laurin vaimo Paavolainen Hauholta. Mainittakoon, että isä, Hauhon Lauri oli menehtynyt äkilliseen sairauskohtaukseen 31.3.1994 näitä juhlia alettaessa valmistella.

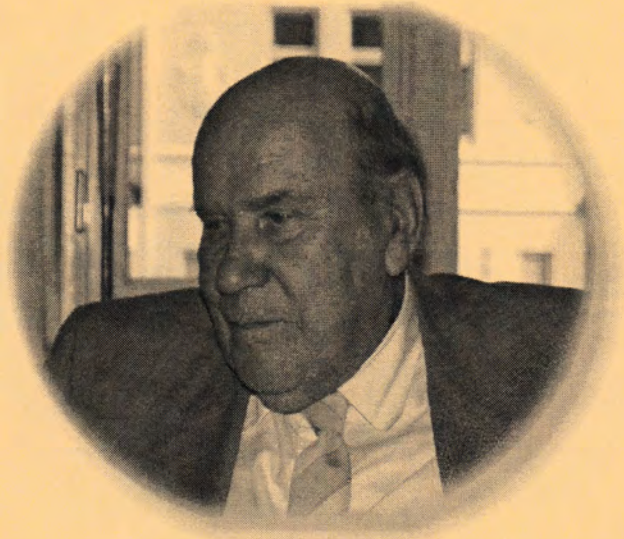
KIRJOITTI JA
KUVAT LÄHETTI
LEENA LAURIN
TYTÄR PAAVOLAI-
NEN, NYK. KIVILÄ
(T567)

Tässä serkusparvi oiva. Olemme ainakin nuorempina ollessamme pitäneet yhteyttä toisiimme ja kyllä vieläkin silloin tällöin. Kysymyksessä on Antin ja Annin (o.s. Kukkonen) lapsenlapsista kuva. Oli Hauhon Laurin Mirja-tyttären 50-vuotispäivät Klaukkalassa v. 1986 ja koko serkusparvi oli mukana syntymäpäiväjuhlissa. Yläriivi (joka ei ole keskittynyt varsinaisesti yhteiskuvan ottamiseen, vaan lienee joku ihme juttu ollut paljolti mielenkiintoisempi) Ilosen Jaakko Airin poika Hauholta, sisarensa Anneli, Hauhon Laurin poika Tapio, Kaarlön tytär Raija, Vesivehmaa-Vääksy, Hauhon Laurin tytär Annikki ja nyt edesmennyt Raimo Airin poika. Lattialla istuu serkusparven nuorin Leena Laurin tytär, sisarensa päivänsankari Mirja 50 vuotta sekä edesmennyt Kalevi Kaarlön poika Vesivehmaalta. Valitettavasti kuvanottaja ei ollut tähännyt tarkasti, koska kahdelta oli jäänyt puoli päätä pois.

Onnittelemaan saapuvat Juhani Wikström sekä Erika ja Antti Hallamaa poikansa kanssa. Erika on Katrin tyttärentytär.

*Jaakko Paavolainen
80 vuotta*

Sukuseuran johtokunta esittää tervehdyksensä Pekka Paavolaisen johdolla, joka myös ojentaa päivänsankarille Karjalan Liiton hopeisen ansiomerkin.

Sisar ja veli; Katri Veltheim ja Jaakko Paavolainen sekä Ritva Paavolainen.

Jaakko Paavolainen ja Risto Veltheim syventyneinä keskusteluun. Risto on toiminut suurlähettiläänä viimeksi Buenos Airesissa.

33

Port Payé
Finlande
132468
●
post

ECONOMY

Jos vastaanottajaa ei tavata, lehti pyydetään palauttamaan:
Eeva Sundberg, Vänrikki Stoolinkatu 3 A 7, 00100 Helsinki.

Sukuseuran johtokunnan yhteystiedot

Pekka Paavolainen
Esimies
Koivukuja 4 A 6
33960 PIRKKALA
(03) 368 1755; 0400 733 282
pave.paavolainen@luukku.com

Kari Paavolainen
Rajatie 50
17130 VESIVEHMAA
(03) 766 7218; 0400 357 193
kari.paavolainen@phnet.fi

Armi Auri
Rautatienkatu 11-13 A 10
33100 TAMPERE
(03) 2131 230; 040 509 1167
jukka.auri@akerkvaerner.com

Eeva Sundberg
Sihteeri
Vänrikki Stoolinkatu 3 A 7
00100 HELSINKI
(09) 4365 5500; 040 540 1782
eeva.sundberg@pp.inet.fi

Vesa Pekka Paavolainen
Keskustie 15 C 26
46920 ANJALANKOSKI
0400 763 502
pekka.paavolainen@laconde.fi

Tuula Martsola
Kenttäkuja 2 B 5
00720 HELSINKI
(09) 385 9576; 044 5350 129
tuula@martsola.com

Erkki Paavolainen
Taloudenhoitaja
Ahmakatu 4 c 18
05460 HYVINKÄÄ
040 551 2037
erkki.paavolainen@elisanet.fi

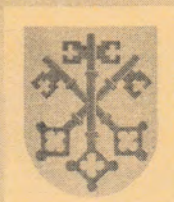
Matti Paavolainen
Purokatu 44
15200 LAHTI
0500 526 259
matti.paavolainen@hel.fi

Juhani Paavolainen
Varajäsen
Lyhytkuja 3
07900 LOVIISA
(019) 530 055
paavolainen@chi.inet.fi

Annikki Paavolainen
Vitsiäläntie 205
14700 HAUHO
(03) 675 1209

Pentti Paavolainen
Jalavatie 2 A 2
00270 HELSINKI
(09) 458 2241; 0400 649 021
pentti.paavolainen@kolumbus.fi

Inkeri Nummelin
Varajäsen
Metsäpellontie 49
15200 LAHTI
(03) 733 4321

Kunniajäsenet

Maj-Liisa Paavolainen
Jaakko Paavolainen
Ritva Paavolainen